

Боговик О. А.,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри філології та перекладу

Українського державного університету науки і технологій

ХАРАКТЕРИСТИКА МОВЛЕННЕВОЇ ПОВЕДІНКИ ЖІНОК НА ПРИКЛАДАХ ВЖИВАННЯ ПРЕДИКАТІВ ЗНАННЯ У РОМАНІ ІЕНА МАК'ЮЕНА "LESSONS"

Анотація. Останні лінгвістичні наукові розвідки все більше і більше зосереджують увагу на вивченні впливу гендерного фактору на мовлення учасників комунікативного процесу. Найчастіше зазначається про характерне для жінок більш емоційне, порівняно з чоловічим, мовлення; варіювання жіночої і чоловічої мовленнєвої поведінки залежно від їх статусу; вивчення впливу стереотипів на мовлення різногендерних мовців.

Статтю присвячено аналізу вживання предикатів знання у жіночому мовленні з метою передавання знань або повідомлення інформації. Ілюстративним матеріалом слугують приклади з роману сучасного британського письменника Іена Мак'юена "Lessons" (2022), який є хронологією подій сучасної історії. Автор не дотримується хронологічного порядку викладення, включаючи описи подій різної давнини і локацій у художню тканину твору, натомість концентрує увагу на житті головного героя Роланда Бейнса, яке розгортається на фоні масштабних історичних подій та катастроф: від Суецької кризи та аварії на Чорнобильській АЕС до пандемії COVID-19.

Дотепер не існує дослідження, яке було б зосереджене на вивченні вживання предикатів знання у мовленні представників різних гендерних груп, зокрема у зв'язку з їх професією чи роллю наставника. Вибір предикатів знання для здійснення дослідження продиктований ще й тим, що мовлення безпосередньо пов'язане з мисленням, а тому вивчення вживання зазначених лексичних одиниць окремим героєм, дозволяє додати рис до його образу.

У пропонованій розвідці увага звернена на жіночі персонажі, майстерно вписані у канву художнього твору, без згадки про які, читач не отримав би належного розкриття образу головного героя. Дослідження здійснене на аналізі мовлення трьох героїнь, які зіграли ключову роль у житті Роланда: матір, вчителька і дружина. Авторська репрезентація мовленнєвої поведінки цих персонажів є відображенням їх поведінки у цілому, а тому героїні стають більш зрозумілими завдяки аналізу їхнього мовлення. Такий підхід дозволив краще зрозуміти характер жіночих персонажів, які вирізняються своєю небагатослівністю, а також виокремити фактори, які впливали на їх характер, а потому сформулювали їх мовлення.

Ключові слова: предикат, комунікація, гендерна мова, художня література, мовлення.

Постановка проблеми. Мовленнєва поведінка учасників комунікативного акту перманентно знаходиться у фокусі вивчення лінгвістів, адже дослідження вживання лексичного матеріалу дозволяє не лише зрозуміти інтенції комунікаторів, але й оприявити приховані мотиви, додати характеристики до

образу, визначити статус та інтелектуальні здібності. Оскільки вивчення вживання предикатів знання у мовленні жіночих персонажів, у зв'язку з їх професією чи роллю наставника, дотепер не ставало предметом наукових досліджень, запропонована розвідка зосереджена на аналізі впливу різних факторів на вибір зазначених предикатів у мовленні героїнь постмодерністського роману сучасного британського письменника Іена Мак'юена "Lessons".

Аналіз останніх досліджень. Вивчення впливу гендеру на вибір лексичного матеріалу для здійснення комунікативного акту тривалий час знаходиться у фокусі зарубіжних та вітчизняних науковців. Серед дослідників варто згадати імена таких вчених, як О. Есперсен, У. Лабов, Дж. Холмс, О. Горошко та ін. В основному роботи науковців зосереджуються на двох основних підходах: *вивчення гендерної мови*, тобто мовлення представників різної статі; *вивчення мови про гендер*, що полягає в аналізі лексики, яка використовується для опису мовлення представників різної статі. У нашій роботі використовується перший підхід, який базується на вивченні вживання предикатів знання у мовленні жінок для здійснення комунікативного акту з метою передавання знань або повідомлення інформації.

Ментальним предикатам, до яких зараховуємо предикати знання, присвятили свої наукові розвідки З. Вендлер, А. Залізник, Ч. Мейер, Я. Мудрак, В. Гак та ін. Зосібна Я. Мудрак визначає знання як «форму існування і систематизації результатів пізнавальної діяльності людини; суб'єктивний образ об'єктивної реальності, тобто адекватне відображення зовнішнього і внутрішнього світу в свідомості людини у формі уявлень, понять, суджень, теорій» [1, с. 161]. А. Дж. Айєр зауважує, що в ментальних станах думки і знання немає різниці [2]. Предикатам знання притаманний синкретизм думки і мовлення, що виражається в ідеї про те, що думка передую мовленню, а архісема *знати* визначається «ядром лексико-семантичного поля предикатів знання, яка корелює з поняттям отримання знань, інформації, відомостей чи знайомства з кимось або чимось, що є результатом мисленнєвого узагальнення відомостей» [3, с. 157].

Ієн Мак'юєн майстерно використовує художній твір, щоб зрозуміти думки і дослідити людську природу [4, x]. Постмодерністському роману "Lessons" властива естетична якість на змістовно-образному і стилістичному рівнях. Така література привертає увагу дослідників, адже чим вищий рівень насиченості літературного тексту сюжетними лініями, стильовими, жанровими елементами, образами, лексичним матеріалом, тим вищий зв'язок з реальністю та бажання проаналізувати певні

феномени на матеріалі твору. Насиченість історичними сюжетами та катастрофами губиться на фоні особистих переживань головного персонажа Роберта Бейнса, які у дещо меланхолійний спосіб знаходять відображення на сторінках роману, а масштабні події слугують фоном для опису сподівань, прагнень, розчарувань та емоційних злетів героя. Натомість, в окремих епізодах, другорядні персонажі стають головними, а мовленнєва поведінка стає основою для розуміння героїнь та факторів, які сформували їх мовлення.

Оскільки матері та вчительці притаманна роль наставника, що полягає у передачі знання і досвіду, а дружина, яка супроводжує чоловіка протягом значного періоду життя, має значний вплив на його становлення і формування, тобто їй так само властива певна настановча функція, то саме ці персонажі зацікавили нас у зв'язку з живанням у їх мовленні предикатів знання, які використовуються на сторінках роману з метою передавання знань та повідомлення інформації. Аналіз зазначених предикатів визначив **мету наукової розвідки**.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сюжет роману Ієна Мак'юена "Lessons" зосереджений на описі життя головного героя Роланда Бейнса, його сподіваннях, прагненнях, розчаруваннях, емоційних злетах, коханні та страхах. Народжений у минулому столітті, протягом 72 років, персонаж ставав свідком та учасником масштабних історичних подій та катастроф, які вплинули на формування його характеру та особисте життя.

Значну роль у житті Роланда відіграли три жінки: мати Розалінда Бейнс ("Roland was one of her close friends" [5, с. 38]), вчителька музики Міріам Корнел та дружина Аліса Еберхардт ("It was perverse to blame both women, but he did: Miss Miriam Cornell, the piano teacher who meddled in his affairs by novel means over distances of time and place; Alissa Baines, née Eberhardt, beloved wife, who held him in a headlock from wherever she was" [5, с. 22]). Кожна з них супроводжувала героя протягом певного періоду життя та вплинула на формування його особистості. Дослідження характерних рис мовленнєвої поведінки зацікавило нас ще й зв'язку з авторською майстерністю розкрити персонажів, які не вирізняються багатослівністю.

Розалінда Бейнс

Характер і мовлення Розалінди Бейнс, матері Роланда, формувалися під впливом зовнішніх факторів. Вона не отримала належної освіти: "She ... had left school at fourteen" [5, с. 38], що відобразилося на її вмінні формулювати думки, які в основному виражалися за допомогою простих речень. Небагатослівна, через вдачу чоловіка, який мав згубну звичку пиячити щодня, вона перетворилася на залякану, замкнену і мовчазну жінку: "Easily intimidated, fearful of Robert when he drank, which was every day" [5, с. 38]. Найближчою людиною для Розалінди став її син, з яким вона проводила увесь час, що викликало роздратування у батька, який вважав поведінку Роланда занадто «дівчачою»: "Captain Baines thought his son was too girlishly close to his mother. He helped her out with the housework, slept in her bed when the Captain was away on manoeuvres, still held her hand, even at the age of nine" [5, с. 38].

Багато пізніше Розалінда, втомлена поведінкою постійно невдоволеного чоловіка та його манерою спілкування, починає поводитися більш незалежно, що виражається у поодиноких репліках на його адресу. Так, отримавши від нього відчутного стусана у спину, як «комплемента» за смачну їжу, жінка робить йому зауваження щодо недоцільності такої поведінки: "Robert,

I wish you wouldn't do that. ... I've asked you so many times. You know it hurts" [5, с. 230]. Розалінда вживає у мовленні предикат знання *to know* здебільшого апелюючи до власного досвіду і сподівання на розуміння ситуації адресатом, адже «знання і розуміння не існують поодинокі: не можна розуміти те, чого не знаєш, і навпаки» [6, с. 51]. Подекуди знання може збігатися у значенні з розумінням або нерозумінням чогось, оскільки «інваріантне значення лексем, які відносять до предикатів знання, створюється на основі абстрактної семи «знати», яка набуває ствердну або заперечну емоційно-оцінну кваліфікацію» [7, с. 7]. Не здатна пояснити повернення чоловіка під час воєнних дій, вона говорить сину: "Or he got compassionate leave. I don't know" [5, с. 270]. Така відповідь вказує на небажання співрозмовника продовжувати бесіду чи пояснювати ситуацію.

У наступному епізоді груба поведінка Роберта провокує жінку до більш активної дії. Вона штовхає його, що призводить до випадкової смерті чоловіка. Налякана і розгублена жінка телефонує своєму синові і зізнається у скоєному: "I killed him" [5, с. 260]. Намагаючись заспокоїти матір, Роланд запевняє її, що чоловік помер ще до того, як впав: "Put that thought away. If there was blood coming out of his mouth, he was already gone" [5, с. 260]. Бажання відчутти себе непричетною до смерті чоловіка, абстрагуватися від негативних емоцій, змушує Розалінду звернутися до сина: "'Say that again,' she said. 'I want to hear it again'" [5, с. 260]. Предикат *to hear* означає не лише імпліцитне отримання знання або інформації, але і спосіб, за якого суб'єкт «сприймає об'єкт за допомогою органів чуття і спрямовує це сприймання на досягнення гіпотетичного результату» [8, с. 79].

Мовлення матері характеризується уживанням здебільшого простих речень, що пояснюється недостатньою освітою, а вибір предикатів знання зводиться до вживання семантичних примітивів. Її персонаж флегматичний та вирізняється небагатослівністю та замкненістю на своїх думках.

Міріам Корнел

Бажання батьків забезпечити сина можливістю отримати освіту, якої вони були позбавлені, наштовхнуло їх на думку віддати його до англійської школи-інтернату: "Robert and Rosalind wanted for Roland the education they had been denied" [5, с. 38]. Саме це рішення стало визначальним у житті Роланда і посприяло його знайомству з вчителькою музики, яка зіграла в його житті ключову роль і змусила героя, попри майбутні звинувачування, відчутти власну особливість: "he felt like a god" [5, с. 229].

Для вчительки Міріам Корнел характерне вживання речень у наказовому способі, що можна пояснити наміром автора зобразити жінку, яка за суворою поведінкою приховує власні почуття: "Try again" [5, с. 4]; "Sit down. You'll start again!" [5, с. 5]; "You'll do as you're told and sit down" [5, с. 5]. Головний персонаж також зазначає про звичку вчительки жувати теперішній тривалий час, щоб вказати на найближче майбутнє: "His piano teacher was using the present continuous to condition the near future. 'You're sitting straight, your chin is up. You're holding your elbows at right angles. Fingers are ready, slightly bent, and you're letting your wrists stay soft. You are looking directly at the page'" [5, с. 9].

У мовленні жіночого персонажа натрапляємо на випадки вживання предиката *to listen*, який має значення набуття знання за допомогою слухового сприйняття: "Listen. It's an easy rippling sound" [5, с. 3]. Такий вибір вербати можна пояснити тим, що для опанування музичною грамотою характерне нав-

чання за допомогою прослуховування мелодій та розпізнавання нот. Для повідомлення важливої, на думку адресанта, інформації, значення предиката може підсилитися за допомогою прикметника, що змушує адресата до більш уважного зосередження на тому, що повідомляється: “I want you to listen carefully” [5, с. 11]. Семантична реалізація у таких реченнях відбувається за допомогою перцептивного відношення, за якого «суб’єкт сприймає об’єкт органами чуття» [9, с. 31].

Серед предикатів знання, які вживаються з метою інформування, знаходимо приклади із вербативом *to remind*, що позначає цілеспрямовану дію щодо запам’ятовування інформації адресатом: “I’ll send you a card to remind you” [5, с. 12]. До предикатів, які вживаються зі значенням навчати когось, відносимо вербатив *to say*: “‘You haven’t said my name.’ ‘Miriam.’ ‘Say it three times’ ... ‘Say something to me. With my name’” [5, с. 121]. Таке використання характеризується створенням повідомлень у наказовому способі. Вживання суб’єктної синтаксеми у позиції підмета вказує очікування адресанта щодо здійснення дії конкретною особою: “‘That’s better. And what do you say now?’ He struggled for an answer. ‘You say thank you, Miss Cornell’” [5, с. 56]. Спонування до дії допомагає визначити семантику предиката у конкретному прикладі.

У мовленні Міріам натрапляємо на непоодинокі випадки вживання предиката *to think*: “I thought you wanted me to call you Miriam” [5, с. 122]. Трактують знання як істини, зазнає певної семантичної трансформації у твердженнях від першої особи і може бути помилковим, адже впевненість у володінні достовірної інформації не означає, що вона правильна. Саме такого висновку дійшов Н. Малкольм, який зазначав, що для людини характерний стан, коли вона сама не може визначитись щодо того, що вона дійсно знає, або лише думає, що знає [10, с. 69–81]. Натомість послідовне вживання *I thought + I knew* вказує на попереднє помилкове сприйняття інформації, що підкреслює останнє речення у прикладі: “I thought I knew you well enough by then to be convinced you were lying when you said you’d been practising the first Bach prelude. But I was wrong” [5, с. 315].

На сторінках роману Міріам постає самовпевненою жінкою, яка вважає свою думку єдиною правильною. На питання Роланда щодо її розуміння подій, які стосувалися Карибської кризи, вона відповідає: “I know what’s happening” [5, с. 125]. Якщо ранжувати знання за шкалою імовірності, можна стверджувати, що жінка максимально впевнена в інформації, що повідомляється. Аби переконати хлопця у правильності своїх висновків про поточну ситуацію, Міріам наводить слушні, на її думку, пояснення: “Listen, Roland. It’s very, very unlikely. They might be stupid, but both sides have too much to lose. Do you understand?” [5, с. 126]. Знанню передують впевненість у розумінні ситуації та вмінні відрізнити об’єкт розуміння від інших мотивацій [11]. Аби передати переконання жінки у тому, що вона знає і у чому впевнена, автор використовує предикат *to know* з прислівником частотності *always*: “I always knew that you’d come... I’ve been very patient, but I knew... even though you didn’t” [5, с. 126]. Така конструкція позбавляє адресата можливості заперечити правильність висловленої думки, адже, як правило, такі висловлювання вживаються постфактум, після того, як відбулися певні події, що вкладається у твердження З. Вендлера: «Вимоги, які я повинен виконати, якщо хочу показати, що справді знаю щось... стосуються не майбутнього,

а теперішнього чи минулого: очевидно, що про майбутнє я можу лише мати ту чи ту думку» [12, с. 396].

Очевидно, що для героїні Міріам характерне визнання власної думки як істини: “I know what’s best for you. And I’ve decided” [5, с. 236]. Це твердження є справедливим і стосовно її судження про людей, що підкреслюється вживанням особового займенника *I* і предиката *to know*: “That Clayton’s an idiot. I know him. Always interfering. It’s none of his business” [5, с. 224]; “She put her hand on his arm and said warmly, ‘I know you are. I know you are’” [5, с. 226]. Сполучення *you + know* у кінці речення вказує на те, що адресант впевнений у тому, що адресат обізнаний з інформацією, яка повідомляється: “Let me say it again. I took you upstairs. And then, well, you know” [5, с. 318]. Подекуди таке вживання використовується з метою переконання співбесідника в існуванні єдиної правильної думки. Саме таку техніку переконання застосовує Міріам у діалозі з Роналдом.

Наголошуючи на своїй впевненості щодо високого ступеню обізнаності з якоюсь інформацією, Міріам використовує допоміжне дієслово *to do* у препозиції до основного предиката знання: “I’ve something to add if you can bear it. I don’t know if you went to another school or what you did with yourself over the years. But I do know that you didn’t become a professional, a concert pianist” [5, с. 320]. Аби підкреслити безпомилковість власного судження, жінка згадує про спосіб отримання інформації: “I know because for years I kept looking and asking around and hoping that somehow the damage I did might be lessened by your success” [5, с. 320]. Переконання героїні у власній правоті суголосно позиції Г. Прічарда, який підкреслює про здатність самої людини визначати чи вона знає щось чи лише має думку стосовно чогось [13, с. 62]. На ґрунті визначеного компонента суб’єктивності знання, переконання Міріам набуває статусу об’єктивної істини: “You’ll spend the rest of your life looking for what you’ve had here. That’s a prediction, not a curse. ... You happened to meet the right person for you when you were eleven. You were far too young to know it, but I did” [5, с. 238].

До окремої групи предикатів знання зараховуємо ті, що мають семантику навчання когось шляхом передавання умінь та навичок. Під час останньої зустрічі вже дорослого Роланда зі своєю вчителькою, чоловік, намагаючись розібратися в собі, спробував з’ясувати мотиви стосовно її поведінки у минулому. Міріам, не заперечуючи своєї ролі у житті героя, але намагаючись захистити себе, зазначає про свої вчинки виключно у зв’язку з професійною діяльністю: “I taught you piano a long time ago” [5, с. 312]. Перехідний предикат *to teach* містить валентно зумовлені суб’єктну та об’єктну позиції. Вербативи такої семантики вимагають згадки про особу-об’єкт впливу: “I was giving you hours of piano tuition a week. In fact, you were making incredible progress” [5, с. 319]. Не зважаючи на те, що професія жінки чітко зазначена автором на сторінках роману, предикати із семантикою передавання знання майже не зустрічаються у мовленні персонажа.

Людині властиво вірити у те, що вона бачила на власні очі, адже ментальна та емоційна сфери людини тісно пов’язані. У творі натрапляємо на непоодинокі випадки вживання предиката *to see* у значенні *розуміти*, що є характерним для англійської мови: “You were leaving me behind. We gave that concert in Norwich. The time went so quickly and as I saw it, there was an intolerable situation ahead of us, ahead of me” [5, с. 319]. Таке знання визнається як безпомилкове, адже «найдостовірнішим

для людини стає те, що вона бачила на власні очі. Отже, відбувається синтез вірогідності та зорового сприйняття» [14, с. 51]. Аби вказати на неправильне розуміння інформації Роландом, Міріам підкреслює, що його попереднє сприйняття було помилкове через недостатній досвід: “It might help you to stop seeing it all through the eyes of a child” [5, с. 315].

Для передавання або повідомлення інформації, персонажем Міріам використовується предикат *to tell*, який вимагає згадки про адресата: “All right. I suppose this was always going to happen. And if that’s what you want, I’ll tell you” [5, с. 314]. У випадку, якщо суб’єкт і об’єкт впливу той самий, то суб’єктна та об’єктна позиції постають формально вираженими: “You came in. Even then, I was telling myself it would be good to catch up with your playing” [5, с. 318].

Для вчительки Міріам Корнел характерне вживання речень у наказовому способі, що може пояснюватися професійною трансформацією, яка безперечно накладає відбиток на мовлення адресанта. Окрім семантичних примітивів, які вживаються з метою повідомлення інформації або передавання знання, у мовленні Міріам знаходимо випадки уживання конструкцій та виразів такої самої семантики, що додають її мовленню образності, виразності та характеру.

Аліса Еберхардт

До того як стати дружиною Роналда Бейнса, а потім відомою письменницею, Аліса Еберхардт викладала німецьку мову для групи студентів: “Her teaching style was precise, exacting, with a touch of impatience. She made sure everyone spoke in turn. She was compact and energetic, unusually pale, with extremely dark eyes that were not made-up. She had an interesting habit of glancing away to her right and upwards whenever she gathered her thoughts” [5, с. 142]. Саме під час вивчення німецької мови Аліса познайомилася з Роландом.

Після народження дитини, дружина залишила свого чоловіка і маленького сина для реалізації власних амбіцій, що окреслювалися бажанням стати відомою письменницею. У перших частинах роману читач може проаналізувати її «мовлення» лише з коротких записок, адресованих чоловіку. Аналіз написаного тексту допомагає схарактеризувати жіночого персонажа на перших етапах знайомства: “Don’t try to find me. I’m OK. It’s not your fault. I love you but this is for good. I’ve been living the wrong life. Please try to forgive me” [5, с. 8]. Записка складається з простих речень, що вказує передусім на стриманість, зосередженість та небагатослівність героїні. Аліса майже у кожному реченні вживає особовий займенник *I*, що підкреслює її зацікленість на власній персоні. Схоже на те, що вона просить пробачення не у чоловіка, а шукає виправдання для себе.

Свій приїзд до Роланда, невдовзі після знайомства, Аліса пояснює так: “I thought you were interested in me. ... And I’m interested in you” [5, с. 164]. Оскільки мовленнєва поведінка є відображенням поведінки у цілому, то схоже на те, що від початку жінка шукала сильного чоловіка. Саме на це вказує послідовність паралельних конструкцій: *you were interested – I’m interested*. Вживання предиката *to think* з особовим займенником *I* підкреслюють суб’єктивність судження, адже, розглядаючи знання у порівнянні з думкою, у якості центрального постає знання, натомість «думка визначається абсолютно негативно: думка є те, що не задовольняє критеріям знання» [15, с. 485]. Варто зазначити, що знання стає істинним лише у тому разі,

якщо має визнання як з суб’єктивного, так і з об’єктивного боку. Натомість думка, яка є суб’єктивним визнанням чогось, недостатня для зарахування такого визнання до істинного [16]. На підтвердження помилковості попереднього судження Аліси про чоловіка, її матір зазначає: “She too deceived herself in marriage. She thought you were a brilliant bohemian. Your piano playing seduced her. She thought you were a free spirit. Just the way I thought Heinrich was a hero of the resistance and would go on being one. You misled her” [5, с. 196].

Поведінка Аліси подекуди стає інфантильною, зокрема, коли вона, виправдовуючи себе, призначає матір відповідальною за власні помилкові рішення: “You taught me, a baby is second best. Not even second. But we even talked about having another because an only child is the saddest thing in the world” [5, с. 197]. Предикати знання, як вживаються зі значенням передавання знань або інформації мають облігаторну правобічну об’єктну валентність, що вимагає позначення об’єкта знання. Проте подекуди цю позицію заповнює синтаксема, що означає неістоту, тобто фіксується метафоричний та метонімічний зсув. Висновуючи про роль вчительки у житті Роланда, Аліса зазначає, що та змінила спосіб мислення чоловіка «перелаштувавши його мозок»: “This piano teacher...’ Alissa paused before her pronouncement. ‘She rewired your brain’” [5, с. 174].

У питальних реченнях з предикатом *to think* часто міститься полемічне питання, відповідь на яке очевидна: “Do you think it doesn’t hurt? But I have to do this now before it becomes impossible” [5, с. 197]. Такі речення є зразком експресивного заперечення, за якого відбувається не запит щодо інформації з метою отримання відповіді, а її повідомлення.

Дружина Роланда, епізодично з’являючись, відіграла суттєву роль у житті чоловіка. Її мовлення дозволяє зробити висновки про характер героїні: небагатослівна, амбіційна жінка, яка звикла отримувати від життя бажане, переслідувана страхами повторити долю матері: “I went upstairs and lay on the bed, too tired even to sleep. That was when it came to me, I was living my mother’s life, retracing its pattern exactly. Some literary ambition, then love, then marriage, then baby, the old ambitions crushed or forgotten and the predictable future stretching ahead” [5, с. 213]. Врешті вона стала відомою письменницею, але втратила родину, залишившись самотньою і страждальною: “I had to make something in my life, something more than a baby. I was going to achieve what she couldn’t or wouldn’t. Even though I loved Larry so much. And you” [5, с. 213].

Висновки та перспектива майбутніх досліджень. Оскільки *нічого не існує поза текстом* [17], то художній текст стає віддзеркаленням авторського сприйняття світу, а аналіз мовлення героїв допомагає розкрити образи персонажів.

Мовлення жіночих персонажів Ієна Мак’юєна у романі “Lessons” в основному включає семантичні примітиви предикатів знання і здебільшого позбавлене образності та емоційності. Змальовані у романі героїні вирізняються небагатослівністю і замкненістю, що безпосередньо впливає на вибір лексичних одиниць для здійснення комунікації. Думка про те, що для мовлення жінок характерне більше вживання емоційної лексики, образних та ідіоматичних виразів не отримує підтвердження, а отже не є абсолютним, а швидше має вірогідний характер.

Можна стверджувати, що вибір предикатів знання, які використовувалися у романі для ілюстрації мовлення жіночих персонажів, залежить не від гендерної приналежності, а від

поінформованості та обізнаності учасників комунікативного процесу, а також наміру автора зобразити певний характер. Цікавим для здійснення подальших досліджень, на нашу думку, є вивчення впливу гендерного фактору на вибір лексичних одиниць жінками однієї професії.

Література:

1. Мудрак Я. В. Семантика речень із фактивними предикатами знання. *Studia Linguistica*. 2010. Вип. 4. С. 160–166.
2. Ayer A. J. The problem of knowledge. London : Macmillan and Co LTD; N.Y.: St. Martin's Press, 1956. 258 p.
3. Боговик О. А. Семантичні параметри дієслів знання в англійській, українській та російській мовах. *Наукові записки НАУКМА. Серія «Філологічні науки»*. 2012. Т. 137. С. 157–159.
4. Ridley M. Foreword: Ian McEwan and the Rational Mind. *Ian McEwan: Contemporary Critical Perspectives*, edited by Sebastian Groes, Bloomsbury, 2013, pp. ix–xii
5. McEwan I. *Lessons*. Alfred A. Knopf, 2022. 512 p.
6. Боговик О. А. Семантико-синтаксична типологія предикатів знання в англійській, українській та російській мовах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2016. 319 с.
7. Боговик О. А. Структурно-семантичні особливості речень із предикатами знання. *Науковий вісник. Серія «Філологічні науки»*. Мовознавство: зб. наук. пр. ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. Вип. № 3, ч. 2. С. 5–9.
8. Межов О. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2012. 464 с.
9. Загнітко А. П. Структура та ієрархія валентних значень дієслова. Київ : НМК ВО, 1990. 64 с.
10. Malcolm N. Knowing and Believing [ed. by A. Philips Griffiths]. Oxford University Press, 1968. P. 69–81
11. Fortescue M. Thoughts about thought. *Cognitive Linguistics*. 2001. V. 12. № 1. P. 15–45
12. Vendler Z. Telling the Facts. *Contemporary Perspectives in the Philosophy of Language* : [ed. by French, P.A., etc. Minneapolis]. University of Minnesota press, 1979. P. 220–232. Prichard H. A. Knowing and believing : [ed. by A. Phillips Griffiths]. Oxford University Press, 1968. P. 60–68.
13. Боговик О. А. До питання класифікації немодальних значень модальних предикатів (на матеріалі української, російської та англійської мов). *Фаховий науково-виробничий журнал «Держава та регіони. Серія: Гуманітарні науки»*. 2018. № 4(55). С. 50–54.
14. Боговик О. А. Семантична класифікація предикатів. *Актуальні проблеми слов'янської філології: Лінгвістика і літературознавство*: міжвуз. зб. наук. ст. 2009. Вип. XXII. С. 480–491.
15. Кант І. Критика чистого розуму / пер. з нім. та приміт. І. Бурковського. Київ : Юніверс, 2000. 504 с.
16. Derrida J. *Of Grammatology* (anniversary ed.). Johns Hopkins University Press, 2016. 441 p.

Bohovyk O. Characteristics of women's speech behaviour based on knowledge predicates in Ian McEwan's *Lessons*

Summary. Recent linguistic research has increasingly focused on the study of the influence of gender on the speech of participants in the communication process. The most frequently mentioned issues are the following: emotionality of women's speech comparing to men's one; difference in women's and men's speech behaviour depending on their status; studying the influence of stereotypes on the speech of different gender speakers.

The article is devoted to analyse the use of knowledge predicates in women's speech to transmit knowledge or information. The examples are taken from the novel *Lessons* (2022), the chronic of modern history by the contemporary British writer Ian McEwan. The author does not follow the chronological order, including descriptions of events of different times and locations in his literary work. The novel focuses on the protagonist Roland Baines, whose life unfolds against the historical upheavals from the Suez Crisis and the Chernobyl disaster to the COVID-19 pandemic.

There is no research that focuses on the use of knowledge predicates in the speech of representatives of different gender groups, in particular in relation to their profession or role as a mentor. The choice of knowledge predicates for the study is also dictated by the fact that speech is directly related to thinking, and therefore the study of the use of these lexical items by an individual character allows us to add features to their images.

Our attention is focused on female characters, skilfully depicted in the novel. The study is based on the analysis of the speech of three characters who played a key role in Roland's life: his mother, teacher and wife. The author's representation of the speech behaviour of these characters is a reflection of their behaviour in general, and therefore the characters become more understandable through the analysis of their speech. This approach allowed us to understand the character of females, who are distinguished by their laconicism, as well as to identify the factors that influenced their character and therefore influenced their speech.

Key words: predicate, communication, gender language, fiction, speech.